

Lausunto

20.09.2023

HEL 2023-011514

Asia: VN/22377/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kaupunginhallitus 18.9.2023 § 554

Kaupunginhallitus antoi seuraavan lausunnon:

Julkisten menojen kustannusten kasvun hillitseminen ja talouden tasapainottaminen kaikin tarkoituksenmukaisin keinoin on sinänsä kannatettavaa. Hallituksen esityksessä perusteena yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamiselle on lisäksi sosiaaliturvan uudistaminen siten, että järjestelmä olisi yksinkertaisempi ja työhön kannustavampi, mikä on myös kannatettava tavoite. Esityksessä Helsingin yhdistäminen kuntaryhmään 2 tarkoittaa, että helsinkiläisiin asumistuen saajiin kohdistuvat vaikutukset ovat suuremmat kuin muiden kuntien asukkaisiin kohdistuvat vaikutukset. Ei ole perusteltua heikentää helsinkiläisten asumistuen saajien asemaa rankemmin kuin minkään muun kunnan asukkaiden asemaa. Esityksen tavoitteiden toteutuminen edellyttäisi Helsingin erityispiirteiden huomioimista.

Kaupunginhallitus totesi, että lakiesityksessä ehdotetut muutokset ovat merkittäviä eikä lausuntopyyntöä äärimmäisen tiukassa aikataulussa ole mitenkään mahdollista tehdä kattavaa ja tarkkaa arviointia lakiuudistuksen vaikutuksista. Alle kahden viikon mittainen lausuntoaika ei mahdollista sekä huolellista lausunnon sisältövalmistelua, että mahdollisia tarvittavia toimialalautakuntien taikka muiden toimielimien lausuntoja asiassa.

Hallitus on lisäksi tekemässä hallitusohjelman mukaisesti laajempia uudistuksia esimerkiksi toimeentulotukeen ja työttömyysturvaan. Näiden muutosten yhteisvaikutuksista kansalaisten talouteen ja heijastevaikutuksista palvelutarpeisiin ja palvelujen tuottamiseen tarvitaan laajempaa kokonaisarviointia.

Valtaosa asumistuen saajista on joko yksineläviä tai yhden huoltajan perheitä ja ikäryhmittäin suurin osa asumistuen saajista on 20–24 -vuotiaita. Yleisesti asumistukea saavat kotitaloudet ovat pienituloisia, joille asumistuen muutokset olisivat merkittäviä heidän taloudellisen tilanteensa kannalta. Vaikka vapaarahoitteisten asuntojen hinnat ja vuokratasot eivät ole enää viime aikoina nousseet vaan ovat osin jopa laskeneet, mutta sen sijaan säännöstelyssä vuokra-asumisessa vuokrat ovat nousussa, on Helsingissä edelleen valtakunnallisesti korkeimmat asumiskustannukset, ja pienituloisilla voi olla tälläkin hetkellä vaikeuksia pystyä suoriutumaan asumis- ja elinkustannuksistaan.

Helsingin näkökulmasta hallituksen esityksessä on huolestuttavaa, että euromääräisesti asumistuen määrä pienenee eniten Uudellamaalla. Asumistuen saajista merkittävä osa on työttömiä, osa-aikatyötä tekeviä tai pienituloisia, joten asumistuen muutos saattaa lisätä toimeentulotuen tarvetta niin Kelassa kuin hyvinvointialueilla ja pitkittää toimeentulotuen asiakkuuksien kestoa, ellei tavoite osa-aikatyötä tekevien kokoaikaisesta työllistymisestä toteudu riittävästi. Kasvavat täydentävän toimeentulotuen kustannukset on huomioitava täysimääräisinä sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelujen valtionrahoituksessa. Toimeentulotuki on kuitenkin viimesijainen etuus, minkä vuoksi tällaista kehityssuuntaa ei yleisesti voida pitää perusteltuna.

Esityksessä on arvioitu vaikutusten kohdistuvan tuen tason muutosten osalta muita voimakkaimmin työssäkäyviin. Esityksessä on myös todettu, että pienipalkkaisten töiden osalta kannustimet työllistymiselle voivat heikentyä. Kaupunginhallitus toteaa, että työllisyysvaikutusten arviointi edellyttäisi laajempaa tarkastelua sen vaikutuksista työvoiman saatavuuteen kasvukeskuksissa. Myös Helsingissä on suuria vaikeuksia monilla aloilla henkilöstön riittävyyden kanssa. Asumiskustannusten kasvu saattaa edelleen vaikeuttaa henkilöstön riittävyyttä monilla kriittisillä työvoimapula-aloilla, kuten sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalla sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla erityisesti varhaiskasvatuksen osalta. Sosiaalialan ammattilaisten työkuorma kasvaa, jos asiakkaat hakevat täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea asumiskustannuksiin nykyistä useammin. Lisääntyvään päätöksentekoon kuluva aika on pois ehkäisevästä ja suunnitelmallisesta sosiaalityöstä, jolla on iso merkitys asiakkaiden toimintakyvyn ja työllistymisen tukemisessa.

Hallituksen esityksessä omistusasuntojen asumistuen lakkauttamisella on tarkoitus kohdentaa tukea kaikkein pienituloisimmille ja vähävaraisimmille tuensaajille. Tämä on perusteltu tavoite, mutta muutoksen toimeenpanossa tulisi olla selkeä siirtymäaika ja porrastus.

Sosiaali- ja terveysministeriö on ilmoittanut valmistelevänsä syksyllä 2023 sosiaaliturvamuutoksista muistion, jossa kuvataan kaikkien muutosten yhteisvaikutuksia kotitalouksiin. Kaupunginhallitus totesi, että hallituksen esitys yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta kannattaisi tehdä vasta sen jälkeen, kun kattava selvitys koko sosiaaliturvan uudistuksista ja niiden vaikutuksista kotitalouksiin on laadittu. Helsingin osalta olisi myös hyvä tehdä erillinen arvio ottaen huomioon Helsingin erityispiirteet ja todelliset, normaalia korkeammat asumiskustannukset. Lisäksi

Kaupunginhallitus katsoi, että näin merkittävistä asioista tulisi pyytää aina lausunnot ainakin suurimmilta kaupungeilta.

Eid Terttu

Helsingin kaupunki - Kaupunginhallitus 18.9.2023

- Maria Nelskylä, kaupunginsihteeri